

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE **Secundair onderwijs**

De professionele bacheloropleiding in het onderwijs: secundair onderwijs
aan de Karel de Grote Hogeschool

www.vluhr.be Brussel - april 2018

vluhr

DEEL I ALGEMEEN DEEL	5
De onderwijsvisitatie – verkorte procedure	
Secundair onderwijs – Karel de Grote Hogeschool	7
DEEL II OPLEIDINGSRAPPORT	13
BIJLAGEN	19
Bijlage 1 Personalialijst van de leden van de visitatiecommissie	20
Bijlage 2 Bezoekschema	22

DEEL 1

Algemeen deel

DE ONDERWIJSVISITATIE VERKORTE PROCEDURE

Secundair onderwijs

1 Inleiding

In het voorjaar 2014 heeft de visitatiecommissie secundair onderwijs in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) de professionele bacheloropleidingen in het onderwijs: secundair onderwijs gevisiteerd. Dit initiatief kaderde in de werkzaamheden van de VLUHR op het vlak van de externe kwaliteitszorg.

De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport "Secundair onderwijs", dat werd gepubliceerd op 13 maart 2015.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De professionele bacheloropleiding in het onderwijs: secundair onderwijs aan de Karel de Grote Hogeschool kreeg van de NVAO een accreditatie met beperkte geldigheidsduur. De accreditatie werd toegekend voor een periode van 3 jaar, met name tot 30 september 2018.

2 Verkorte procedure

De decreetgever bepaalt dat de accreditatie van een opleiding met een beperkte geldigheidsduur plaatsvindt via een verkorte procedure. Een nieuwe externe beoordeling (m.i.v. een gepubliceerd rapport) moet worden uitgevoerd. Op basis daarvan neemt de NVAO een besluit dat zij publiceert in een accreditatierapport.

Onderhavig rapport bevat de resultaten van de externe beoordeling van de professionele bacheloropleiding in het onderwijs: secundair onderwijs aan de Karel de Grote Hogeschool. De beoordeling werd uitgevoerd door een visitatiecommissie, samengesteld uit onafhankelijke experts (cfr. infra) en gecoördineerd door de VLUHR. De beoordeling van de opleiding heeft, zoals decretaal bepaald, alleen betrekking op die generieke kwaliteitswaarborgen die als onvoldoende werden beoordeeld, in casu generieke Kwaliteitswaarborg 3, gerealiseerd eindniveau.

3 De visitatiecommissie

3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie die deze ‘verkorte’ visitatie uitvoerde, bestond uit vier commissieleden waaronder één commissielid uit de oorspronkelijke visitatiecommissie. De commissie voor de verkorte procedure werd op 15 september 2017 door de VLUHR ingesteld, na positief advies van de NVAO, d.d. 26 juni 2017.

De commissie was als volgt samengesteld:

- **Kristien Arnouts** (voorzitter), gewezen inspecteur-generaal Vlaamse onderwijsinspectie
- **Tammy Schellens**, hoofddocent vakgroep Onderwijskunde, Universiteit Gent
- **Ludo de Caluwé**, oud-directeur H. Pius X-instituut-Middenschool, Antwerpen
- **Jarno Willems**, student secundair onderwijs, Odisee en masterstudent taal- en letterkunde, Universiteit Antwerpen

Andreas Smets, stafmedewerker Kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR, trad op als projectbegeleider en secretaris.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

4 Werkwijze

3.1 Samenstelling

Ter voorbereiding van de verkorte visitatie heeft de betrokken opleiding een zelfevaluatie-rapport opgesteld waarin de opnieuw te beoordelen generieke kwaliteitswaarborg werd besproken. Het zelfevaluatie-rapport werd op 1 oktober 2017 aan de Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR overgemaakt, die het op haar beurt aan de commissieleden bezorgde. De visitatiecommissie kreeg aldus de gelegenheid deze informatie zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden.

Het bezoek van de visitatiecommissie vond plaats op 16 november 2017 met een voorbereidend overleg op 15 november 2017. Tijdens het bezoek heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de studenten, de alumni, de stagementoren en het werkveld. Het bezoekschema is toegevoegd als bijlage 2.

Als laatste stap in het proces heeft de commissie, conform het visitatieprotocol “Handleiding voor de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs, Brussel, augustus 2015”, haar bevindingen en conclusies omtrent de te beoordelen generieke kwaliteitswaarborg in voorliggend rapport vastgelegd. De opleiding werd hierbij in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren.

DEEL 2

Opleidingsrapport

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL

Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs

INLEIDING

Het traject voor werkstudenten van de Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs bestaat sinds het academiejaar 2012-2013 en richt zich op studenten die al een diploma hoger onderwijs bezitten. De opleiding heeft daarbij drie verschillende trajecten opgesteld voor drie verschillende doelgroepen. Het eerste traject wordt gevolgd door studenten die al over een diploma of een getuigschrift van leraar beschikken en hun onderwijsbevoegdheid willen uitbreiden door een vak aan hun diploma toe te voegen. In dit traject (dat 50 studiepunten omvat (of 33 studiepunten voor studenten die Project Algemene Vakken volgen (PAV)), ligt de nadruk op nieuwe vakkennis en vakdidactiek. Voor de praktijkcomponent zijn vakleraren uit het secundair onderwijs voor een bepaald percentage in dienst genomen. Zij fungeren als medeopleider. Het tweede traject (dat 103 studiepunten omvat (of 86 voor studenten die Project Algemene Vakken volgen) wordt gevolgd door studenten die nog geen leraar zijn, maar al een diploma hoger onderwijs hebben dat aansluit bij een onderwijsvak. Deze studenten combineren het vak uit hun vooropleiding met Frans, Nederlands, wiskunde of PAV. Voor de vakdidactische opleidingsonderdelen van het onderwijsvak dat aansluit bij hun vooropleiding, volgen de studenten les in de reguliere opleiding. Voor de praktijkcomponent zijn leraren uit het secundair onderwijs voor een afgebakend percentage in dienst genomen. Zij fungeren als werkplekbegeleider. Het derde traject (dat 118 studiepunten omvat) wordt gevolgd door studenten die nog geen leraar zijn maar wel een diploma hoger onderwijs hebben dat echter niet aansluit bij een onderwijsvak. Deze studenten combineren het vak PAV met Frans, Nederlands of wiskunde. Het curriculum is verder op dezelfde manier opgebouwd als traject 2.

De trajecten zijn combineerbaar met een job, maar ook niet werkende studenten kunnen zich inschrijven in één van de trajecten. Centraal in de opbouw van het programma staan het werkplekleren en blended learning.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau van de bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs als voldoende.

Beoordeling 2015

In het visitatierapport Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs uit 2015 kende de commissie een voldoende toe voor de generieke kwaliteitswaarborg 3 'Gerealiseerd eindniveau' van het reguliere traject, maar een onvoldoende voor het werkstudententraject.

Het traject voor de werkstudenten bood onvoldoende garanties dat de toetsing aansluiting vond bij niveau 6 van de Vlaamse kwalificatiestructuur. In de ogen van de commissie is de afstemming van de toetsing op de doelgroep onvoldoende. De toetspraktijk van het werktraject – voor zover ontwikkeld – dekte niet alle nagestreefde competenties en bood evenmin de nodige waarborgen dat deze competenties verworven zullen worden. Daarnaast bood het traject tijdens het visitatiebezoek geen bachelorproef of verwante onderzoeksopdrachten aan. De opleiding had wel plannen om vanaf 2014-2015 een onderzoeksproject te voorzien, maar de concrete invulling hiervan bleef onduidelijk.

Beoordeling hervisitatatie

De commissie heeft waardering voor de genomen stappen die op aanbeveling van de vorige visitatiecommissie zijn (in)gezet. De drie trajecten voor werkstudenten – de flextrajecten genoemd – hebben een kwaliteitsvol, dynamisch en creatief karakter. De trajecten zijn uitgebouwd tot volwaardige trajecten die nu al door studenten en werkveld worden gewaardeerd. De studenten in de drie trajecten hebben een degelijk aanvangsniveau wat impliceert dat een aantal aspecten van bij de start van het traject op een hoog niveau aanwezig zijn. Het gaat dan om algemene studievaardigheden en vakkennis, al dan niet gecombineerd met werkervaring. In de trajecten wordt verder gebouwd op het aanwezige startniveau met als resultaat dat de afgestudeerden een meerwaarde zijn voor het werkveld door hun bijkomende opgedane vakkennis, maturiteit en motivatie. Veel initiatieven groeien bottom-up bij enkele docenten, maar de transfer vandaaruit naar het gehele werktraject kan planmatiger en vraagt een geëigende aanpak van sturing door het beleid, zo stelt de commissie. Verder lijkt het de commissie raadzaam dat de opleiding zelf meer inzet op zelfbevraging en zelfkritiek.

Het opleidingsconcept dat uitgaat van krachtig leren en effectief opleiden ligt aan de basis van de goede output van de opleiding. Het opleidingsconcept is in 2014-2015 vormgegeven als antwoord op de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie. De klemtonen van het concept zijn: aandacht voor de transfer van het geleerde naar de werkplek, het systematisch inzetten van feedback en het geven van verantwoordelijkheid aan studenten voor het eigen leren. Het opleidingsconcept vormde het uitgangspunt voor de visie op toetsen van de opleiding. Centraal in die visie staat het evalueren met het oog op competentieontwikkeling van de studenten, het competentiegericht evalueren, het werken aan de integratie tussen leren en beoordelen en ten slotte het geven van een steeds actievere rol aan de student. **De commissie acht de toetsvisie in het algemeen degelijk uitgewerkt.**

Vele elementen uit de toetsvisie vertalen zich naar de toetspraktijk, zo stelt de commissie vast. Zo wordt in alle drie de trajecten gewerkt met verschillende toetsvormen om de integratie tussen kennis, vaardigheden en attitudes op betrouwbare wijze te evalueren. Verder zijn er beheersingsniveaus uitgeschreven, die houvast geven aan studenten en docenten. De integratie tussen leren en beoordelen gebeurt aan de hand van het geven van individuele feedback volgens het gedeelde

feedbackkader van de opleiding. De studenten worden ten slotte steeds actiever betrokken in de evaluatie door middel van co-, peer- en selfassessment. De commissie vindt bovenstaande elementen sterke punten in de toetspraktijk. Het toetsbeleid is evenwel nog in volle ontwikkeling en de commissie ziet mogelijkheden om tot een effectiever en visionair toetsbeleid te komen. De commissie wil de opleiding daarom aanbevelen om de uitrol van het toetsbeleid te versnellen en meer te sturen vanuit het opleidingsmanagement. De commissie geeft als voorbeeld dat de toetscommissie, die al een tijd is aangekondigd nog steeds niet is geïnstalleerd. De opleiding wachtte hiermee totdat de eerste instellingsreview was uitgevoerd, zodat de implementatie van de toetscommissie aansluiting kan vinden bij de kwaliteitscyclus van de opleiding. Evenwel acht de commissie een toetscommissie een cruciaal orgaan om de nodige sturing en bijsturing op het vlak van de toetspraktijk te geven. Daarom lijkt het verstandig om snel tot implementatie van de toetscommissie over te gaan. Een ander voorbeeld is dat de visie op toetsen en feedback nog te weinig is toegespitst op het specifieke karakter van de trajecten (blended learning). De commissie vermoedt dat dit te wijten is aan het feit dat verschillende innovatieve elementen, bijvoorbeeld rond blended learning, bottom-up groeien bij de docenten, maar vervolgens eerder traag worden ingebed.

De kwaliteit van toetsen is zichtbaar verbeterd, zo stelt de commissie. De toetsing is bijgevolg valide, betrouwbaar en sluit aan bij niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Om de kwaliteit van de toetsen te versterken heeft de opleiding ingezet op de professionalisering van het docententeam. Ze kreeg daarbij ondersteuning vanuit de hogeschool. Dit heeft haar vruchten afgeworpen, meent de commissie. Sterke punten acht de commissie de inzet van meer beoordelaars, het peerreviewen van toetsen en de opsomming van heldere criteria en normen. In sommige gevallen gaat het om aanzetten, maar de commissie ziet daarin stappen in de goede richting. Het viel de commissie wel op dat in de antwoorden van studenten in sommige toetsen af en toe dezelfde klassikale fout terugkomt. Hier dient de opleiding waakzaam over te zijn.

De **toetsing is verder voldoende transparant**, zo oordeelt de commissie. De communicatie over de toetsing en organisatie van examens verloopt op een heldere en gestructureerde wijze via de ECTS-fiches en wordt door de docent tijdens verschillende contactmomenten verder toegelicht. Na de examens krijgen de studenten veel feedback die gericht is op de groei en de competentieontwikkeling van de student.

De opleiding zet sterk in op de beroepsproducten. Het gaat dan om het **stageportfolio en het actie-onderzoek**. De stage wordt goed begeleid waarbij er sprake is van een wisselwerking tussen de school en de medeopleiders/werkplekbegeleiders en mentoren. De rekrutering, aansturing en betrokkenheid van de medeopleiders en werkplekbegeleiders verloopt over het algemeen goed. De evaluatie van de medeopleiders en werkplekbegeleiders blijkt evenwel niet altijd eenvoudig, gelet op het ontbreken van een specifieke functiebeschrijving en het kleine aanstellingspercentage. De commissie vraagt hier de nodige aandacht voor. De stageportfolio's die de commissie heeft ingekeken zijn van een goed niveau. De reflecties in het portfolio zijn over het algemeen degelijk, gelinkt aan de doelstellingen en zijn onderbouwd met wetenschappelijke literatuur. Ook het self-assessment dat de studenten in het portfolio neerschrijven vindt de commissie goed. De commissie ziet wel nog ruimte om het assessment meer te richten op het leren van leerlingen. In het actieonderzoek ontwikkelen de studenten uit de drie trajecten hun onderzoeksvaardigheden. De werkplekbegeleiders en medeopleiders leiden de studenten door de onderzoekscyclus. De commissie acht het concept van het actie-onderzoek goed uitgewerkt. De richtlijnen en de beoordelingscriteria van het actie-onderzoek staan helder neergeschreven in het Vademecum Praktijkonderzoek. De commissie heeft enkele actie-onderzoeken kunnen inkijken en oordeelt dat deze qua niveau goed zijn. De inhoud sluit aan bij de verwachtingen van niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Een sterkere focus en afbakening van de onderzoeksvraag,

gecombineerd met een betere uitwerking van het concluderend gedeelte, is evenwel een suggestie om het niveau van het actie-onderzoek nog te versterken.

Concluderend meent de visitatiecommissie dat de trajecten sterk zijn uitgebouwd. Het eindniveau van de opleiding en de inzetbaarheid van de alumni zijn goed. De toetsing en examinering is valide, betrouwbaar en transparant, ondanks dat er nog ruimte is om het toetsbeleid te doen groeien. Het eindniveau sluit aan bij niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Ook de eindproducten, het stageportfolio en het actieonderzoek, zijn naar het oordeel van de commissie goed uitgewerkt en sluiten eveneens aan bij niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De commissie besluit dat de kwaliteit wordt geborgd en kent dan ook de score voldoende toe aan generieke kwaliteitswaarborg 3 'gerealiseerd eindniveau'.

INTEGRAAL EINDOORDEEL VAN DE COMMISSIE

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau (2015)	goed
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsleerproces (2015)	voldoende
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau (2018)	voldoende ⁴

Gegeven de bovenstaande positieve score die bij de herbeoordeling aan generieke kwaliteitswaarborg 3 werd toegekend, en overwegende de positieve scores die in het visitatierapport uit 2015 werden toegekend, is het eindoordeel van de bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs van de Karel de Grote Hogeschool, conform de beslisregels, voldoende.

⁴ De generieke kwaliteitswaarborg wordt beoordeeld op een tweepuntenschaal onvoldoende/voldoende.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Kristien Arnouts

Kristien Arnouts startte in 1977 als docente in de lerarenopleiding en was betrokken bij leerplanontwikkelingen secundair en hoger onderwijs en lid van de centrale examencommissie hoger en secundair onderwijs. In 1992 stapte ze over naar de onderwijsinspectie, waar ze mee vorm gaf aan de ontwikkeling van de schooldoorlichtingen. Vanaf 2000 was ze als inspecteur-generaal SO betrokken bij beleidsontwikkelingen binnen het onderwijs. In 2010 werd ze verantwoordelijk voor de interne beleidsontwikkeling binnen De Christelijke Onderwijs Centrale met focus op toekomstgerichte visieontwikkeling op onderwijs en leraren(opleiding). Vanaf 2003 was Kristien Arnouts voorzitter van verschillende visitatiecommissies. Sinds haar pensionering in 2016 werkt ze als extern en onafhankelijk onderwijsadviseur.

Tammy Schellens

Tammy Schellens (1969) is doctor in de pedagogische wetenschappen en is verbonden als professor aan de vakgroep onderwijskunde van de Universiteit Gent. Zij heeft een onderwijsopdracht voor de opleidingsonderdelen “didactische werkvormen” (derde bachelorjaar) en “Onderwijstechnologie” (eerste masterjaar); zij is ook verantwoordelijk voor een aantal vakken in de specifieke lerarenopleiding (vakdidactiek psychologie, vakdidactiek psychologie en pedagogische wetenschappen en didactiek gedrags- en maatschappij- wetenschappen. Haar onderzoek richt zich op het gebruik van innoverende didactische werkvormen, onderwijstechnologie en de effecten van computerondersteund samenwerkend leren (CSCL) en de randvoorwaarden die de positieve impact ondersteunen.

Ludo de Caluwé

Ludo de Caluwé startte in het Pius X-instituut te Antwerpen als leraar aan de toenmalige middelbare oefenschool en de lerarenopleiding, werd bij de invoering van het Vernieuwd Secundair Onderwijs in 1974 coördinator en in 1990 directeur in deze pilotschool. In 1984 lag hij mee aan de basis van de oprichting van St.A.M.-Vlaanderen (Studiegroep Authentieke Middenscholen), werd voorzitter van deze visie- en studiegroep die samen met directies uit 70 authentieke middenscholen jaren ijverde voor een brede eerste graad. St.A.M. inspireerde tot op vandaag de beleidsbeslissingen binnen de koepel en het onderwijskabinet. Sinds 2016 is Ludo de Caluwé hoofd van de studiedienst ICOON (Innoverend Comprehensief Onderwijs Vlaanderen) en blijft in die hoedanigheid ijveren voor een comprehensief sociaal eerlijker onderwijs en meer gelijke kansen voor alle leerlingen. Sinds 2016 is hij verbonden aan de het Centrum voor

Andragogiek van de Universiteit Antwerpen en is mee verantwoordelijk voor de kwaliteitszorg van de opleiding van directies en focust zich in die hoedanigheid op innovatieve internationale onderwijsprojecten.

Jarno Willems

Jarno Willems is oud-student van de lerarenopleiding secundair onderwijs Duits-aardrijkskunde aan Odisee (Sint-Niklaas) en momenteel masterstudent Taal- en Letterkunde Duits aan de universiteit Antwerpen. Hij is studentenvertegenwoordiger van diezelfde masteropleiding.

BIJLAGE 2

Bezoekschema

15 november 2017

16:30–19:00	intern overleg
19:00	avondmaal commissie

16 november 2017

09:00–09:30	intern overleg
09:30–10:30	opleidingsverantwoordelijken
10:30–10:45	intern overleg
10:45–11:45	studenten, inclusief afgestudeerden
11:45–12:45	middagmaal + inkijken documenten
12:45–13:45	docenten en onderwijsondersteuners
13:45–14:15	intern overleg
14:15–15:00	werkveld
15:00–16:00	spreekuur + intern overleg
16:00–16:30	opleidingsverantwoordelijken
16:30–17:30	afsluitend beraad
17:30	mondelijke rapportering
